

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní JUDr. Kateřinou Štěpánovou, Ph.D., ve věci

žalobkyně: **Ing. E. B.**, narozena X
bytem X
zastoupena Mgr. Pavlem Bobkem, advokátem
sídlem Pařížská 21, 110 00 Praha 1

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 30. 7. 2024, č. j. X, o starobním důchodu,

takto:

I. Rozhodnutí žalované ze dne 30. 7. 2024, č. j. X, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

II. Žalovaná je **povinna** zaplatit žalobkyni náklady řízení k rukám jejího advokáta ve výši 3 900 Kč ve lhůtě do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

1. Podstatou věci je nesouhlas žalobkyně s posouzením její žádosti o úpravu (zvýšení) starobního důchodu.
2. Konkrétně se žalobkyně domáhá přezkumu v záhlaví specifikovaného rozhodnutí, jímž žalovaná zamítla námitky žalobkyně a potvrdila své rozhodnutí ze dne 19. 6. 2024. Tímto žalovaná, jako správní orgán prvního stupně, zamítla žádost žalobkyně o zvýšení starobního důchodu pro nesplnění podmínek předpokládaných § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“ či jen „ZDP“); žalovaná v žádaném období odmítla započítat přednostně vyloučené doby před vyměřovacím základem ve smyslu § 16 odst. 7 ZDP.

II. Relevantní skutková zjištění

3. Dne 8. 12. 2022 požádala žalobkyně o přiznání starobního důchodu.
4. Žalobkyni žalovaná rozhodnutím ze dne 11. 4. 2023 přiznala starobní důchod podle § 31 ZDP od 31. 12. 2022 ve výši 26 131 Kč měsíčně bez výplaty. Nedílnou součástí tohoto rozhodnutí je i osobní list důchodového pojištění žalobkyně (dále jen „OLDP“).
5. Dne 11. 5. 2023 žalobkyně požádala o vyloučení dob podle § 16 odst. 7 ZDP; konkrétně, aby se doby uvedené v § 16 odst. 4 větě druhé písm. a) až k) ZDP považovaly podle § 16 odst. 7 ZDP za doby vyloučené, a to v rozsahu uvedeném v žádosti (od 1. 1. 1996 do 31. 12. 1996, od 1. 1. 1998 do 31. 12. 1998, od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2018).
6. Rozhodnutím ze dne 10. 11. 2023 žalovaná žalobkyni od 21. 11. 2023 zvýšila starobní důchod na 32 438 Kč měsíčně po zápočtu doby pojištění od 31. 12. 2022 do 20. 11. 2023; zároveň byla o tuto dobu snížena doba od přiznání starobního důchodu do dosažení důchodového věku a přepočtu osobního vyměřovacího základu. Z rozhodnutí a připojeného OLDP se podává, že procentní výměra důchodu byla žalobkyni stanovena za 45 roků doby pojištění z VPZ 35832 Kč, jehož výše odpovídá OVZ 89083 Kč zjištěnému za roky 1986-2021. V tomto OLDP jsou započteny v roce 2017 a 2018 vyměřovací základy z obou souběžných zaměstnání, avšak ne v plné zaměstnavatelem potvrzené výši: druhý souběžný výdělek je upraven/pokrácen, a zároveň jsou započteny vyloučené doby z prvního zaměstnání: rok 2017 vyměřovací základ 562248 Kč a vyloučené doby 81 dní, druhý vyměřovací základ 446426 Kč, rok 2018 vyměřovací základ 696668 Kč a vyloučené doby 20 dní, druhý vyměřovací základ 402774 Kč. Dle žalované lze o upřednostnění vyloučených dob u OSVČ rozhodnout až po předložení potvrzení od Okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“).
7. Dne 3. 1. 2024 se žalobkyně u OSSZ Karviná domáhala upřednostnění vyloučených dob.
8. Žalovaná žádost žalobkyně zamítla rozhodnutím dne 19. 6. 2024. Konstatovala, že žádost o postup dle § 16 odst. 7 ZDP za dobu od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2018 nemůže kladně vyřídit, neboť žalobkyně nebyla důchodově pojištěna jako OSVČ. Snížením vyměřovacího základu za rok 1996 a 1997 by po snížení vyměřovacího základu byl nižší počet dnů důchodového pojištění. Rozhodnutí ze dne 10. 11. 2023 zůstává i nadále v platnosti.

9. Proti rozhodnutí ze dne 19. 6. 2024 žalobkyně podala námitky.

10. V žalobou napadeném rozhodnutí žalovaná potvrdila rozhodnutí ze dne 19. 6. 2024 a zamítla žádost žalobkyně o zvýšení starobního důchodu. K namítaným obdobím vyzdvihla, že žalobkyně byla v době od 1. 1. 1996 do 31. 12. 1996, tj. 366 dnů, účastna důchodového pojištění z titulu výkonu samostatné výdělečné činnosti, vyměřovací základ činil 26921 Kč, vyloučené doby 0 dní; a souběžně v době od 1. 1. 1996 do 18. 3. 1996, tj. 78 dnů, zaměstnána v pracovním poměru u firmy Redon a. s., Havířov, hrubý výdělek činil 18451 Kč, vyloučené doby 41 dní; v době od 1. 1. 1998 do 31. 12. 1998, tj. 365 dnů, účastna důchodového pojištění z titulu výkonu samostatné výdělečné činnosti, vyměřovací základ činil 17700 Kč, vyloučené doby 0 dní a souběžně v době od 1. 1. 1998 do 31. 12. 1998, tj. 365 dnů, zaměstnána v pracovním poměru u firmy VEHA spol. s r. o., Frýdek-Místek, hrubý výdělek činil 320457 Kč, vyloučené doby 3 dny; v době od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2017, tj. 365 dnů, zaměstnána v pracovním poměru u firmy UFI FILTERS Czech, s. r. o, vyměřovací základ činil 562248 Kč, vyloučené doby 81 dní a souběžně v době od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2017, tj. 365 dnů, zaměstnána v pracovním poměru u firmy SEP ESSMANN s. r. o., vyměřovací základ činil 573839 Kč, vyloučené doby 0 dní; v době od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2018, tj. 365 dnů, zaměstnána v pracovním poměru u firmy UFI FILTERS Czech, s. r. o, vyměřovací základ činil 696668 Kč, vyloučené doby 20 dní a souběžně v době od 1. 1. 2018 do 30. 9. 2018, tj. 273 dnů, zaměstnána v pracovním poměru u firmy SEP ESSMANN s. r. o., vyměřovací základ činil 434634 Kč, vyloučené doby 0 dní.

III. Žaloba

11. Žalobou ze dne 20. 9. 2024 žalobkyně brojí proti napadenému rozhodnutí. Navrhuje jeho zrušení a vrácení věci žalované.
12. Je přesvědčena, že žalovaná chybně odmítla započítat přednostně vyloučené doby před vyměřovacím základem podle § 16 odst. 7 ZDP, a to konkrétně v rozsahu od 1. 1. 1996 do 31. 12. 1996, od 1. 1. 1998 do 31. 12. 1998 a od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2018.
13. Žalobkyně upozorňuje na to, že v letech 1996 a 1998 vykonávala jak pracovní poměr, v němž získala vyloučené doby, tak souběžně i samostatně výdělečnou činnost. V této druhé činnosti získala vyměřovací základ. Na základě § 16 odst. 7 ZDP žádala o přednostní zápočet vyloučené doby. Žalovaná odmítla v napadeném rozhodnutí přednostní zápočet vyloučené doby provést; navíc nesmyslně argumentuje tím, že dle evidence OSVČ žalobkyně neměla v roce 1996 žádné vyloučené doby. Žalobkyni není zřejmé, z jakého zákonného ustanovení žalovaná dovozuje požadavek na uvedení vyloučené doby v evidenci OSVČ, neboť žalovaná žádné zákonné ustanovení neuvádí.
14. Žalobkyně dále uvádí, že v letech 2017 a 2018 měla dva souběžné pracovní poměry s vyměřovacím základem, v nichž vyloučené doby byly vykázány pouze v jednom z nich. Skutečnost, že tato situace nastala vyplývá i z rozhodnutí žalované (na straně 9 napadeného rozhodnutí žalovaná sděluje, že v roce 2017 činily vyloučené doby žalobkyně 81 dnů; v roce 2018 pak 20 dnů). Žalovaná však odmítla provést přednostní zápočet s tím, že „*aplikace ustanovení § 16 odst. 7 ZDP se týká pouze celého časového úseku, po který se doby uvedené ve větě*

první vzájemně kryjí, musí tedy být vyloučené doby shodně vykázány na evidenčních listech důchodového pojištění v předmětném období“. S tím žalobkyně nesouhlasí.

15. Žalobkyně též namítá nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, a to pro absenci odkazu či citace zákonného ustanovení, ze kterého by požadavek na uvedení vyloučené doby ve všech evidenčních listech předmětného období vyplýval.
16. Nad rámec výše uvedeného žalobkyně namítá, že žalovaná byla dle § 3a vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška č. 284/1995 Sb.), povinna při souběhu vyloučené doby a vyměřovacího základu před 1. 1. 1996 provést tzv. srovnávací výpočet. To neučinila. Jedná se konkrétně o roky 1991 a 1993, v nichž souběh vyměřovacích základů a vyloučených dob netrval po celý rok.

IV. Stanovisko žalované

17. Ve vyjádření ze dne 1. 11. 2024 žalovaná popsala průběh správního řízení a odkázala na odůvodnění napadeného rozhodnutí. Rozhodnutí o žalobě ponechala na úvaze soudu.
18. V OLDP jsou započteny v roce 2017 a 2018 vyměřovací základy z obou souběžných zaměstnání, avšak ne v plné zaměstnavatelem potvrzené výši. Druhý souběžný výdělek je upraven/pokrácen, a zároveň jsou započteny vyloučené doby z prvního zaměstnání: pro rok 2017 vyměřovací základ činí 562248 Kč a vyloučené doby 81 dní, druhý vyměřovací základ činí 446426 Kč; pro rok 2018 činí vyměřovací základ 696668 Kč a vyloučené doby 20 dní, druhý vyměřovací základ činí 402774 Kč. Napadeným rozhodnutím byla tedy nejen dodatečně započtena doba výdělečné činnosti bez pobírání důchodu, ale i zvýšen osobní vyměřovací základ (dále jen „OVZ“) a výpočtový základ po úpravě dle § 16 odst. 7 ZDP, tak jak žalobkyně požádala. Požadavku žalobkyně, aby jí byly za roky 2017 a 2018 přednostně započteny náhradní doby a souběžný výdělek upraven, bylo vyhověno.
19. Žalovaná neprovedla požadovanou úpravu o upřednostnění vyloučených dob u OSVČ a zápočtu alikvotní části vyměřovacího základu za roky 1996 a 1998. Žalobkyni v rozhodnutí ze dne 10. 11. 2023 vyzvala k předložení potvrzení OSSZ. Požadované potvrzení OSSZ o snížení výše dosaženého vyměřovacího základu z OSVČ však žalobkyně nedoložila. Žalovaná při svém odmítavém stanovisku poukázala na skutečnost, že by OSSZ současně potvrdila i nižší počet dnů důchodového pojištění OSVČ.
20. Postup dle § 3a vyhlášky č. 284/1995 Sb. v letech 1991 a 1993, kdy souběh vyměřovacích základů a vyloučených dob netrval po celý rok, žalobkyně vznesla až v žalobě. Žalovaná proto o této úpravě nerozhodovala.

V. Posouzení věci krajským soudem

21. Krajský soud poté, co zjistil, že žaloba byla podána včas v souladu s ustanovením § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), přezkoumal napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 75 odst. 2 s. ř. s.
22. Dospěl k závěru, že **žaloba je důvodná.**

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

23. Krajský soud se totiž předně zabýval otázkou přezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí. K takové vadě musí přihlídnout i z úřední povinnosti, neboť nepřezkoumatelnost zpravidla brání věcnému přezkumu a posouzení žalobních námitek (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS).

V.1. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro absenci aplikace § 3a vyhlášky č. 284/1995 Sb.

24. V projednávané věci musí dát krajský soud za pravdu žalobkyni, pokud namítá, že žalovaná vůbec neuvažila o § 3a vyhlášky č. 284/1995 Sb., který upravuje konkrétní postup při zjišťování ročního vyměřovacího základu pojištěnce ve vztahu k vyloučeným dobám.
25. Tato úvaha v napadeném rozhodnutí zcela chybí.
26. Sama žalovaná ostatně ve svém vyjádření připouští, že o této úpravě vůbec nerozhodovala, ani se k ní v napadeném rozhodnutí nevyjadřovala.
27. Při výkladu pojmu „nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu“ soud vyšel z konstantní judikatury, která je shrnuta např. v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2011, č. j. 2 As 85/2011-170, podle něhož „*k vymezení rozsahu přezkoumatelnosti soudních rozhodnutí přispěl Ústavní soud, který např. v nálezu ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, vyslovil, že odůvodnění rozhodnutí soudu jednajícího a rozhodujícího ve správním soudnictví, z něhož nelze zjistit, jakým způsobem postupoval soud při posuzování rozhodné skutečnosti, nevyhovuje zákonným požadavkům kladeným na obsah odůvodnění a v konečném důsledku takové rozhodnutí zasahuje do základních práv účastníka řízení, který má nárok na to, aby jeho věc byla spravedlivě posouzena*“.
28. Na závěru soud o nepřezkoumatelnosti nic nemění ani skutečnost, že žalobkyně absenci tohoto postupu namítala až v žalobě. Žalovaná se totiž postupem dle § 3a vyhlášky č. 284/1995 Sb. musí zabývat z úřední povinnosti. Ustanovení § 3a je výkladovým/prováděcím ustanovením k § 16 odst. 7 ZDP. Žalované muselo být s ohledem na obsah správního spisu zřejmé, že je v případě žalobkyně nutno dle § 3a vyhlášky č. 284/1995 Sb. postupovat.
29. Žalovaná tak již tímto zatížila své rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti. Napadené rozhodnutí krajský soud v tomto směru vůbec nemohl přezkoumat, neboť v něm jakékoli úvahy stran postupu předpokládaného § 3a vyhlášky č. 284/1995 Sb. chybí.

V. 2. Nepřezkoumatelnost úvah ve vztahu k § 16 odst. 7 ZDP

30. Žalobkyně v žalobě namítala především chybnou aplikaci § 16 odst. 7 ZDP, konkrétně chybné posouzení její žádosti započít přednostně vyloučené doby před vyměřovacím základem v obdobích, kdy vykonávala souběžně dvě zaměstnání, resp. Zaměstnání a samostatně výdělečnou činnost.
31. Dle § 16 odst. 7 ZDP: *doby uvedené v odstavci 4 větě třetí písm. a) až k) se považují za vyloučené doby, i když se kryjí s dobou účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. e), s dobou účasti na pojištění podle § 6, s dobou pojištění, v níž měl pojištěnec příjmy, které se zahrnují do*

vyměřovacího základu, nebo s dobou, za kterou náležely náhrady uvedené v odstavci 3 věty čtvrté, pokud o to pojištěnec nebo jiný oprávněný požádá; příjmy dosažené v takto určených vyloučených dobách se do vyměřovacího základu nezahrnují. Dosaženým příjmem se rozumí příjem zúčtovaný a u osob samostatně výdělečně činných se jejich příjmem dosaženým v období, které se kryje s vyloučenými dobami, rozumí poměrná část vyměřovacího základu pro pojistné za kalendářní rok, v němž je vyloučená doba podle věty první; u osob účastných pojištění podle § 6 se jejich příjmem dosaženým v období, které se kryje s vyloučenými dobami, rozumí vyměřovací základ pro pojistné za kalendářní měsíc nebo poměrnou část tohoto měsíce, v němž je vyloučená doba podle věty první. Postup podle věty první se týká pouze celého časového úseku, po který se doby uvedené ve větě první vzájemně kryjí. Věty první až třetí se použijí přiměřeně též pro vyloučené doby uvedené v odstavci 4 větách první a druhé, pokud se kryjí s dobami uvedenými v části věty první před středníkem. Způsob podání žádosti podle věty první a lhůty, v nichž lze žádost podat, stanoví zvláštní právní předpis.

32. Účelem institutu vyloučené doby je zamezit tomu, aby došlo k rozpočítání příjmů i na období bez výdělku a tím ke snížení a rozmělnění průměru výdělků důležitého pro určení výše důchodu (srov. např. bod 15 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2016, č. j. 6 Ads 42/2016-38).
33. K výkladu § 16 odst. 7 ZDP přispěl i Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 30. 9. 2024, č. j. 20 Ad 17/2023-38. V případě souběhu doby pojištění osoby samostatně výdělečně činné a vyloučené doby hovoří o „možnosti volby“ – tj. volby, zda tuto dobu do rozhodného období započítat (a příjmy na ni připadající zahrnout do vyměřovacího základu), nebo ji z rozhodného období vyloučit (a příjmy na ni připadající tak do vyměřovacího základu nezahrnovat). Městský soud připomněl, že žalovaná u osob samostatně výdělečně činných zpravidla nemá informace o tom, kdy v kalendářním roce bylo příjmu dosaženo a zda k dosažení tohoto příjmu nedošlo právě ve vyloučené době (viz placení pojistného a podávání přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok – ustanovení § 14a a násl. zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů). Dle městského soudu se proto „logickým jeví určité zjednodušení spočívající v tom, že do vyměřovacího základu nebude v případě vyloučení doby zahrnuta právě poměrná část vyměřovacího základu pro pojistné za kalendářní rok připadající na tuto vyloučenou dobu.“
34. Aniž by krajský soud přistoupil k posouzení zákonnosti aplikace § 16 odst. 7 ZDP v souzené věci musí po prostudování napadeného rozhodnutí primárně přisvědčit námitce žalobkyně stran nepřezkoumatelnosti odůvodnění aplikace § 16 odst. 7 ZDP žalovanou.
35. Z napadeného rozhodnutí totiž není vůbec seznatelné, z jakého konkrétního zákonného ustanovení či na podkladě jaké úvahy žalovaná dovodila požadavek na uvedení vyloučené doby v evidenci OSVČ. Závěr žalované o tom, proč nelze vyhovět požadavku žalobkyně na přednostní zápočet vyloučených dob před vyměřovacím základem ze samostatné výdělečné činnosti, není ničím podložen či odůvodněn, proto nemůže při soudním přezkumu obstát.
36. Stejně tak neobstojí závěr žalované o tom, že v předmětném období musí být vyloučené dny shodně vykázaný na evidenčních listech důchodového pojištění. Takovou podmínku či požadavek § 16 odst. 7 ZDP nepředpokládá. Neplyne ani z účelu onoho ustanovení.

37. Žalovaná tedy nevyhověla žádosti žalobkyně na přednostní zápočet vyloučených dob v předmětných obdobích, aniž by však svůj závěr přezkoumatelně a dostatečně odůvodnila.

VI. Závěr a náklady řízení

38. S ohledem na výše uvedené žalovaná zatížila své rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti. Soud proto napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. V tomto žalovaná odstraní vady nepřezkoumatelnosti: dostatečně odůvodní a vypořádá žádost žalobkyně o přednostní započtení vyloučených dob před vyměřovacím základem podle § 16 odst. 7 ZDP a též se bude zabývat postupem dle § 3a vyhlášky č. 284/1995 Sb., to vše v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s.
39. V řízení byla plně procesně úspěšná žalobkyně, které v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. vzniklo právo na náhradu nákladů řízení.
40. Žalovaná je zavázána k náhradě nákladů řízení žalobkyni v rozsahu tří úkonů právní služby – převzetí a příprava zastoupení, sepsání žaloby, sepsání repliky k vyjádření žalované [§ 11 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) ve znění platném a účinném v době, kdy byl úkon vykonán], tj. 3 x 1000 Kč, celkem tedy 3 000 Kč, k čemuž náleží náhrada hotových výdajů ve výši 3 x 300 Kč, tj. celkem 900 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Zástupce žalobkyně není plátcem DPH. Náklady právního zastoupení činí celkem 3 900 Kč.
41. Soud žalovanou k jejich zaplacení zavázal k rukám zástupce žalobkyně podle § 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) ve spojení s § 64 s. ř. s. Lhůtu k zaplacení soud stanovil v souladu s § 160 odst. 1 o. s. ř., neboť tato lhůta je přiměřená možnostem žalované.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je možno podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Podmínkou řízení o kasační stížnosti je povinné zastoupení stěžovatele advokátem, pokud stěžovatel nebo jeho zástupce nemá vysokoškolské právnické vzdělání.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá toto vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Ostrava 26. srpna 2025

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

JUDr. Kateřina Štěpánová, Ph.D., v.r.
samosoudkyně